

nota

TER ONDERTEKENING

Aan: SOCW

Mede namens MOCW

Onderwijspersoneel en
Primair Onderwijs

Van

Persoonsgegevens

Datum

19 mei 2025

Referentie

51426908

Bijlagen

1

Intern OCW afgestemd

IvhO, DUO, WJZ, Financiën,
OPO, OVO, MBO

Ministerie A&M - ambtelijk

Kamerbrief Vervolg op toekomstverkenning
nieuwkomersonderwijs po, vo en mbo (Titel brief: 'Een
betere start voor kinderen met Nederlands als tweede
taal')

Aanleiding

Op 20 februari jl. hebben we met SOCW gesproken over het onderwijs aan
nieuwkomers. De voorstellen die daar besproken zijn, zijn verwerkt in een
Kamerbrief die nu voorligt.

In de kamerbrief wordt onder meer ingegaan op het verbeteren van doorstroom
van nieuwkomers uit het voortgezet onderwijs (vo) naar het middelbaar
beroepsonderwijs (mbo). Eén van de aanleidingen hiervoor is de toename van
uitval van nieuwkomers, zoals eerder aangegeven in de kamerbrief 'Voortgang
actieplan voortijdig schoolverlaten'¹. Daarom ontvangt MOCW deze brief ook voor
akkoord.

Een eerste versie van de Kamerbrief is door SOCW becommentarieerd en de
opmerkingen zijn verwerkt in de versie die nu voorligt.

Gevraagd besluit

MOCW: Bent u akkoord met de bijgevoegde Kamerbrief?

SOCW: Bent u akkoord met de bijgevoegde Kamerbrief? Zo, ja dan graag de brief
ondertekenen voor verzending aan de Tweede Kamer.

Kernpunten

- Met deze Kamerbrief wordt voldaan aan de volgende toezegging:
In de Kamerbrief van 20 november 2024² is toegezegd dat de TK in de eerste
helft van 2025 wordt geïnformeerd over het verder uitwerken van scenario's
voor het onderwijs aan nieuwkomers die zijn toegespitst op de verschillende
sectoren (po, vo en mbo) en de toetsing ervan op onder andere
uitvoerbaarheid en wenselijkheid.
- In de Kamerbrief wordt ingegaan op:
 - Het juridisch inbedden van het onderwijs aan nieuwkomers (po en vo);
 - Een aantal beleidsmaatregelen die zowel verlichting moeten bieden voor

¹Kamerstuk 2024–2025, 26 695, nr. 145.

²Kamerstuk 2024-2025. 36373, nr. 24.

leraren en schoolleiders op de kortere termijn en tegelijkertijd mede richting moeten geven aan de juridische uitwerking van het onderwijs aan nieuwkomers. Eén van de beleidsmaatregelen ziet op het verbeteren van de doorstroom naar het mbo (pagina 3 kamerbrief). In deze brief wordt daarom aangekondigd dat we in de Regeling regionaal programma en Doorstroompuntfunctie 2026-2029 regio's (gemeenten, scholen en Doorstroompunten) gaan verplichten om samenwerkingsafspraken te maken over het verbeteren van de overgang van vo-mbo met specifieke aandacht voor nieuwkomers. Deze regeling is een uitwerking van het wetsvoorstel van school naar duurzaam werk dat naar verwachting op 1 januari 2026 in werking zal treden.

Datum
19 mei 2025

Toelichting

De Kamer wordt inhoudelijk geïnformeerd over:

- Het juridisch inbedden van het onderwijs aan nieuwkomers (po en vo). Dit is nodig vanwege het ontbreken van een wettelijk kader voor onderwijs aan nieuwkomers. Meerdere adviesrapporten geven de urgentie aan van het vastleggen van een structureel juridisch kader voor onderwijs aan nieuwkomers.
- Een aantal beleidsmaatregelen die zowel verlichting moeten bieden voor leraren en schoolleiders op de kortere termijn en tegelijkertijd mede richting moeten geven aan de juridische uitwerking van het onderwijs aan nieuwkomers.

Het gaat om:

- een traject over kennisdeling over onderwijs aan nieuwkomers die doorstromen naar een 'gewone' po of vo school of doorstromen naar het mbo;
- een modelovereenkomst voor regionale afspraken daar waar het gaat om verantwoordelijkheidsverdeling en een werkwijze die kan bijdragen aan het doorbreken van impasses (samen met de IvHO).
- Blijvende aandacht vanuit OCW voor actuele ontwikkelingen zoals wachtlijsten in het nieuwkomersonderwijs.
- Onderaan de brief wordt ingegaan op enkele moties en toezeggingen waar nieuws over te melden. Zie een toelichting voor de motie omtrent alternatief examineren onderaan deze nota.

Financiële paragraaf

In de Kamerbrief staan de volgende beleidsmaatregelen:

- een traject over kennisdeling over onderwijs aan nieuwkomers die doorstromen naar een 'gewone' po of vo school of doorstromen naar het mbo;
- een modelovereenkomst voor regionale afspraken daar waar het gaat om verantwoordelijkheidsverdeling en een werkwijze die kan die kan bijdragen aan het doorbreken van impasses (samen met de IvHO).

De financiering van deze drie maatregelen wordt gedekt vanuit de € 225.000 op het bestedingsplan art. 1 (onder opdrachten) in 2025 en 2026.

Aanpassingen op stelselniveau in bijvoorbeeld de wijze van bekostiging van het onderwijs aan nieuwkomers kunnen mogelijk financiële gevolgen hebben. Of, en zo ja, hoeveel financiële consequenties/wensen er zijn op stelselniveau zal in de loop van 2026 duidelijk moeten worden. Hiervoor is op dit moment geen financiële dekking beschikbaar. De aanpassingen zullen daarom budgetneutraal worden

doorgevoerd. Indien nodig wordt in 2026 bij de actualisatie van het bestedingsplan of voorjaarsnota 2026 gezien of er meer ruimte vrijgemaakt kan worden.

Datum
19 mei 2025

Juridische overwegingen

De kamerbrief is afgestemd met WJZ. De uitwerking van het wetsvoorstel staat in het wetgevingsoverzicht van WJZ, zodat rekening gehouden kan worden met de benodigde capaciteit voor de uitwerking.

De status (prioriteit of niet) van het wetsvoorstel in het wetgevingsoverzicht is nog niet definitief vastgesteld en wordt meegenomen in de bredere gesprekken met u t.a.v. de wetgevingsagenda.

Draagvlak

De voorgestelde maatregelen zijn besproken met de kerngroep van het nieuwkomersonderwijs. In de kerngroep zijn de volgende organisaties vertegenwoordigd: LOWAN-po, LOWAN-vo, PO-raad, VO-raad, VNG, Inspectie van het Onderwijs en Ingrado, MBO raad. Zij kunnen zich goed vinden in de voorgenomen juridische- en beleidsmatige maatregelen. Uiteraard moet bij de verdere uitwerking het brede veld nauw betrokken worden.

Motie Alternatief examineren: invulling toezegging

- In schooljaar 2022-2023 heeft de pilot Alternatief examineren van het centraal examen Nederlands voor nieuwkomersleerlingen in het vo plaatsgevonden. In deze pilot konden leerlingen in het examenjaar die korter dan 6 jaar in Nederland waren, gebruik maken van het Staatsexamen NT2 (vmbo en havo) of EDUP-examen (vwo) in plaats van het centraal examen. De reden hiertoe was dat veel nieuwkomersleerlingen lijken te struikelen over het CE NL, ook als hun taalvaardigheden goed genoeg zijn voor talige vakken.
- De pilot is in juni 2023 gestopt door uitvoeringsproblemen rond het Staatsexamen NT2. Het stopzetten van de pilot leidde tot veel onrust en ongenoegen bij deelnemende scholen. OCW heeft toen verkend of de pilot – wellicht in andere vorm – toch opnieuw kon worden opgestart.
- Wij hebben aan u in oktober 2023 de optie voorgelegd de pilot te heropstarten zonder gebruik te maken van het Staatsexamen NT2, maar uitsluitend het EDUP te gebruiken. Hiermee zouden de uitvoeringsproblemen vervallen. U heeft er destijds voor gekozen geen gebruik te maken van deze optie vanwege zorgen over mogelijke niveauperlapping en vanwege de demissionaire status van het kabinet (proza nr: 40941931).
- Intern hebben wij nog enkele acties op dit dossier uitgevoerd. Zo hebben wij geprobeerd cijfers boven water te krijgen vanuit DUO waaruit blijkt of het daadwerkelijk het geval is dat nieuwkomersleerlingen zakken voor het examen puur door het CE NL. Ook hebben wij gesprekken gevoerd met wetenschappers – waaronder een toetsingsdeskundige – om meer inzicht te vergaren in de mogelijkheden van alternatieve examinering op gelijkwaardig niveau. Ook is met team examens verkend of een link kan worden gemaakt naar een eventueel centraal examen NVT (Nederlands als vreemde taal) op Caribisch Nederland. Dit bleek niet het geval.
- Intern hebben wij nog enkele acties op dit dossier uitgevoerd. Zo hebben wij geprobeerd cijfers boven water te krijgen vanuit DUO waaruit blijkt of het daadwerkelijk het geval is dat nieuwkomersleerlingen zakken voor het examen puur door het CE NL. Ook hebben wij gesprekken gevoerd met wetenschappers – waaronder een toetsingsdeskundige – om meer inzicht te vergaren in de mogelijkheden van alternatieve examinering op gelijkwaardig

niveau. Ook is overlegd met team examens voor een eventuele link in de verkenning naar een eventueel centraal examen NVT (Nederlands als vreemde taal) op Caribisch Nederland.

Datum
19 mei 2025

- Deze verkenning heeft onvoldoende bewijs opgeleverd om te kunnen stellen dat nieuwkomersleerlingen hun examen niet behalen uitsluitend door het CE NL. Dit wil niet met zekerheid zeggen dat dit niet het geval is, maar wij hebben deze cijfers tot op heden niet kunnen vergaren. Het aanbieden van verschillende toetsen voor hetzelfde vak kent vele haken en ogen, voornamelijk de vergelijkbaarheid tussen de toetsen. Dit moet geen overhaaste keuze zijn. Door het vroegtijdig stopzetten van de pilot heeft het geplande verdiepende onderzoek naar de werking van de pilot niet kunnen plaatsvinden.
- De Kamer is op 19 juni 2023 door minister Wiersma geïnformeerd over de stopzetting van de pilot, met de toezegging een alternatief te onderzoeken.³ Op 27 juni 2024 is de Kamer het volgende toegezegd: "Eerder heb ik uw Kamer voor het einde van het jaar een Kamerbrief toegezegd over de toekomstverkenning naar nieuwkomersonderwijs. Daarin zal ik u ook over de voortgang van alternatief examineren in het vo voor nieuwkomersleerlingen informeren, waarbij lering wordt getrokken uit de ervaringen van het vroegtijdig gestopte experiment en de resultaten van de monitoring ervan."⁴
- Middels voorliggende Kamerbrief willen wij uitsluitel bieden op dit dossier. We melden in de brief dat we geen vervolg geven aan de pilot, maar dat we wel verder kijken naar maatregelen die we kunnen nemen ten behoeve van de doelgroep (oud-) nieuwkomers in het reguliere vo, inclusief het examenjaar.

³ Beleidsreactie doelgroepenonderzoek onderwijs aan nieuwkomers po en vo (TK 31.293 / 31.289, 687)

⁴ Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs, (TK 31.293 / 31.289, 738)